

Talousarvion laadintaohje 2026

Khall § 144
176/00.02.01/2025

Valmistelija: Ojavuo Maarit

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarvion ja -suunnitelman valmistelussa noudatetaan kunnanhallituksen vuosittain antamaa talousarvioraamia ja laadintaohjetta.

Yleinen taloudellinen tilanne

Suomen taloudellinen kasvu on alkuvuoden polkenut paikoillaan. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan kuluva vuoden BKT-kasvu arvioidaan liikkuvan noin 0,5–1,0 prosentin tuntumassa, mikä on lähellä Suomen normaalia, potentiaalisen tuotannon kasvuvauhtia. Bruttokansantuotteen kasvua kotimarkkinoilla tukee tänä vuonna poikkeuksellisen matalalle tasolle painunut inflaatio, työehtosopimuksissa sovittu palkankorotuslinja ja korkotason lasku. Suhdannelaitosten ennusteissa kauppasota ja kansainvälisen talouden epävarmuus nostetaan yhdeksi keskeiseksi talouskasvun hidasteeksi, kun taas kotimaan kansantalouden elpymistä on hidastanut työttömyyden kasvu ja avoimien työpaikkojen vähäisyys.

Sopeuttamistarve kunnissa on tuntuva erityisesti alle 5000 asukkaan kunnissa. Sote-uudistuksen poikkeuserät ovat väistyneet ja kuntien kulut kasvaneet mm. te-uudistuksen ja palkkasopimusten myötä. Kuntien tuloja vähentää entisestään hidas talouskehitys ja supistuva valtionrahoitus.

Ristijärven kunnan taloudellinen tilanne

Ristijärven kunnan vuoden 2024 tilinpäätös oli 132 527 euroa ylijäämäinen, jota edesauttoivat harkinnanvarainen valtionosuuden korotus sekä ennakoitua parempi verokertymä. Kokonaisuutena tarkastellen toimintakulut toteutuivat budjetoitua pienempänä ja toimintatuotot isompana.

Vuoden 2025 talousarvio on 596 637 euroa alijäämäinen, ennuste 185 443 euroa alijäämäinen. Toukokuussa julkaistun verotuloennusteen perusteella verotuloja kertyy noin 143 000 e enemmän kuin oli arvioitu. Investoinneista toteutuu n. 118 000 euroa ja ne rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksella sekä käyttötaloudesta.

Väestön vähenemisellä ja vanhenemisellä on suora vaikutus verotuloihin ja valtionosuuksiin. Lapsiperheiden ja yritysten saaminen kuntaan on elintärkeää kunnan toimintojen ja palvelujen turvaamiseksi.

Vaikka kunnan taseessa on tällä hetkellä ylijäämää (1,743 milj. e/2024) ja uutta lainaakin otettaisiin maltillisesti, ei se riitä kattamaan suunnitelmakauden alijäämiä ilman tehokkaita sopeutustoimia. Valtuuston hyväksymän (9.10.2024 § 22) sopeuttamissuunnitelman tavoite vuoteen 2027 mennessä on n. 0,6 milj. e.

Talouden suunnittelua ohjaavat tavoitteet

Kunnanvaltuuston hyväksymässä (20.6.2022 § 14) kuntastrategiassa 2022-2026 määritellään kunnan elinvoimaa edistävät tavoitteet, jotka ohjaavat taloussuunnittelua:

- tilikauden tuloksessa tavoitellaan nollatulosta
- vuosikate kattaa poistot

Talouden sopeuttamista on tehty vuosia ja tasapainoa haetaan edelleen, kun valtuusto arvioi syksyllä talouden sopeuttamissuunnitelman toteutumista ja tavoitteita. Ristijärven kunnan talouden tasapainottaminen on välttämätöntä ja toimenpiteitä elinvoiman kehittämiseen on lisättävä.

Talousarvioraami

Talousarvioraami vuodelle 2026 on valmisteltu ulkoisten ja sisäisten tuottojen ja kulujen pohjalta. Valmistelun lähtökohtana ovat vuoden 2024 tilinpäätös, vuoden 2025 talousarvio ja tilinpäätösnuste, talouden sopeuttamissuunnitelman vuodelle 2026 kohdistuvat euromääräiset vaikutukset sekä toimialojen tiedossa olevat toiminnalliset muutokset.

Talousarvioraamin lähtökohtana on kustannusten kasvun hillitseminen, talouden sopeuttamissuunnitelman mukaisten toimien toteuttaminen ja investointien mitoittaminen talouden kantokyvyn mukaisesti. Tavoiteaikataulu talouden tasapainon saavuttamiseksi on 2026–2027. Valtuusto käsittelee sopeuttamistoimenpiteitä syksyn talousarvioseminaarissa.

Valtuusto hyväksyy kunnallisvero- ja kiinteistöveroprosentit marraskuun kokouksessa. Raamissa veroprosentit on säilytetty vuoden 2025 tasossa. Verotulojen arvio perustuu Kuntaliiton laatimaan kuntakohtaiseen veroennustekehikkoon. Verotuloiksi on arvioitu 3,336 milj. e.

Valtionosuuksien arvio perustuu Kuntaliiton julkaisemiin ennakollisiin valtionosuuslaskelmiin. Valtionosuuksia on arvioitu kertyvän 879 648 milj. e vuonna 2026.

Investoinnit valmistellaan investointisuunnitelman pohjalta talousarvioprosessin yhteydessä vuosille 2026-2028.

Vuoden 2026 toimintakate on -4,30 me, vuosikate -0,04 me ja tilikauden tulos -0,31 me.

Talousarvion yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulee vielä muutoksia raamin sisältöön. Myös verotulot ja valtionosuudet voivat muuttaa raamia.

Päätösesitys:

Kunnanhallitus hyväksyy

- Ristijärven kunnan talousarvioraamin vuodelle 2026
- liitteenä olevan vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2027-2028 laadintaohjeen

Päätös:

Hyväksyi.